

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Olvassa el figyelmesen a szöveget!

Tanulmányozza a feladatokat! Figyelmesen kövesse a kérdéseket!

A feladatokat tetszőleges sorrendben oldhatja meg!

Ügyeljen arra, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

A válaszadás előtt újra olvassa el a feladatot, s ha szükséges, térjen vissza a szöveghez!

Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

Egyértelmű válaszokat adjon!

Ha bizonytalan, használja a helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Láng István: Környezetvédelem, fenntartható fejlődés
Mindentudás Egyeteme – 9. előadás – 2002. november 11.

A környezet védelme évszázadok óta az emberi társadalom fontos feladata. Magyarországon már a 19. század második felében törvényekkel védtek az erdőket, a vizek tisztaságát. A 20. század első felében is több hasonló rendelet jelent meg, hogy csak egy példát említsek: 1939-ben nyilvánították védetté a Debreceni Nagyerdőt.

A környezetvédelem mint országhatárokat átlépő nagy társadalmi mozgalom a 20. század hatvanas éveiben alakult ki az Amerikai Egyesült Államokban.

1962-ben egy fantáziadús amerikai újságíró, Rachel Carson megírta a *Néma tavasz* című művét. A könyv a természetben felhasznált kémiai anyagok kedvezőtlen biológiai hatására hívta fel a figyelmet. A *Néma tavasz* nem nevezhető tudományos műnek, ugyanakkor igen színesen és megrázóan ábrázolja a rovarirtó szerek helytelen alkalmazásának nemkívánatos következményeit. Ez a népszerű könyv kétségkívül hozzájárult ahhoz, hogy a környezet megóvása társadalmi mozgalommá vált.

A 20. század hatvanas éveinek első felében az a látomás, amelyet Rachel Carson leírt, teljesen szokatlan volt, és drámai módon rázta fel a vezető értelmiségi körök lelkiismeretét. Ezért tulajdonképpen a *Néma tavasz* című könyv megjelenésétől lehet számítani a környezetvédelem fogalmának bekerülését a társadalmi tudatba és az emberek gondolkodásába. A *Néma tavasz* szerzője nem tudós, hanem tehetséges író, aki azt a feladatot vállalta magára, hogy megkonfundálja a vészharangot, és egy másfajta gondolkodást, más megközelítési lehetőséget sugalmaz – ahogyan a művéből idézett szöveg is mutatja.

Mese a jövőről: „Aztán egyszer csak valami különös rontás támadt a vidékre, és többé semmi nem volt már olyan, mint azelőtt. Gonosz átok telepedett a tájra: megmagyarázhatatlan betegség vitte el a csirkéket, s a birkák és tehenek is megbetegedtek és elpusztultak. A halál árnyéka borult mindenre. A farmerek arról beszéltek, hogy a családokban sokféle nyavalya ütötte fel a fejét, s a városi doktorok egyre értetlenebbül álltak az embereket megtámadó újfajta betegségek előtt. Történt néhány hirtelen és érthetetlen haláleset is, és nemcsak a felnőttek, hanem a gyerekek között, akik játék közben hirtelen rosszul lettek, és néhány óra múlva meghaltak. És az a különös csend. Például a madarak – hol vannak? Sokan beszélgettek róluk, zavartan és tanácstalanul. A kertek hátsó végében felállított madáretetők elhagyottan álltak, s a néhány madár, melyet itt-ott még látni lehetett, minden ízében reszketett, kínosan vonszolta magát – haldoklott. Hajnalonta, amikor máskor vörösbegy, gerle, szajkó, ökörszem és ezer más madár köszöntötte a napot, most néma csönd ülte meg az erdőt, a földeket és a mocsarat.

A farmokon hiába kotlottak a tyúkok: a tojásokból nem kelt ki csirke. A farmerek panaszkodtak, hogy nem tudnak disznót hizlalni: alig pár malac születik, s néhány napnál nem élnek tovább. Az almafák virágba borultak, de a szirmok között nem sűrögtek a méhek; s a megporozatlan virágokból nem termett gyümölcs. Az utakat szegélyező, valaha oly szépséges növényzet aszott és barna volt, mintha megégett volna – és csend volt itt is, élettelen csend. A halott patakokat sem látogatták már a horgászok: elpusztultak a halak is mind.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az ereszek alatt, a csatornáknak és a tetőszindelyek közötti résekben még látszott egy kevéske abból a fehéres-szemcsés anyagból, ami pár hete mint furcsa hó hullott az égből a házakra, a földekre és a vizekbe.

Nem gonosz varázslat, nem valamiféle ellenséges hadtest némította el a vidéket. Az emberek mindent maguknak köszönhetnek. [...]

A 20. század hetvenes évtizedének első fele tele volt jelentős eseményekkel, amelyek hosszú időre meghatározták a környezetvédelmi cselekvések irányait. A környezet- és természetvédő aktivisták javaslatára 1970. április 22-én tartották meg az Egyesült Államokban az első *Föld napja* rendezvényt. A média nagy segítséget nyújtott az esemény népszerűsítéséhez, ennek köszönhetően országszerte mintegy 20 millió ember vett részt a különböző rendezvényeken, felvonulásokon, és tiltakozott a környezet romlása ellen. A modern környezetvédelmi mozgalmak megjelenését ettől a dátumtól számítják. Később a kezdeményezés áttért a többi kontinensre, és ma már világszerte, így Magyarországon is minden évben megtartják a *Föld napját* április 22-én, amikor is értékelik a globális és helyi problémákat.

A következő fontos esemény a *Római Klub* létrejötte volt, ami a globálisan gondolkodó értelmiség vitafóruma. E társaság első jelentése 1972-ben jelent meg *A növekedés határai* címmel. A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a 21. század közepére globális környezeti katasztrófa léphet fel, kimerülnek a természeti erőforrások, drámai módon megnövekszik a környezet szennyezettsége, s a Föld rohamosan növekvő lakosságát egyre nehezebb lesz megfelelő mennyiségű és minőségű élelemmel, ivóvízzel ellátni. Mindennek elkerülésére kidolgozták a globális egyensúly koncepcióját, amely szerint sürgősen csökkenteni kell a népesség növekedését, korlátozni kell az ipari termelést és a meg nem újuló természeti erőforrások (pl. vízkészlet, nyersanyagok) felhasználását.

A jelentés javaslatai nagyrészt és egyoldalúan a gazdasági növekedés korlátozására irányultak. Minden kritika ellenére *A növekedés határai*-nak óriási érdeme, hogy felrázta a világ lelkiismeretét. Vitákat gerjesztett a további útkeresés, a méltányos, történelmileg is igazságos megoldások érdekében.

További lényeges előrelépést jelentett az UNESCO *Ember és bioszféra* programja. Ez a program alapvetően azt vizsgálta, hogy az egyes éghajlati övezetek élővilága és az emberi tevékenység között milyen kölcsönhatások alakulnak ki. [...]

Az ENSZ természetesen felfigyelt ezekre az új irányzatokra. U Thant, az ENSZ főtitkára már az 1968-as közgyűlésen elmondta, hogy olyan új jelenségek vannak kibontakozóban, amelyek békés körülmények között is globális veszélyt jelentenek az emberiség számára; ezek a jelenségek pedig a környezet degradálódása (leértékelődése) és a környezetszennyezés. A főtitkár sürgette, hogy az ENSZ mielőbb szervezen világkonferenciát erről a témáról. Hamarosan ki is tűzték a dátumot, és megjelölték a helyszínt: 1972. június 5., Stockholm. Azóta június 5. a *Környezetvédelmi világnap*, amelyről világszerte és Magyarországon is minden évben megemlékeznek.

Stockholm után tíz évvel egyre jobban érlelődött az a felismerés, hogy a környezetvédelmi problémákat önmagukban véve nem lehet megoldani, hanem együtt kell szemlélni őket a gazdasági tevékenységekkel. Kezdett kialakulni a környezetet és a fejlődés fogalmát fokozatosan összekapcsoló új koncepció, amelyet fenntartható fejlődésnek neveztek el. „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk hasonló igényeinek kielégítését.”

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ez a megfogalmazás politikai üzenet; egyrészt a szegényeknek, mert céljaul azt tűzi ki, hogy jusson mindenkinek legalább annyi, amennyi az alapvető emberi szükségletek biztosításához kell, másrészt a gazdagoknak, hogy életmódjukat és fogyasztási szokásaikat szerényebben és takarékosabban alakítsák ki.

A fenntartható fejlődésről beszélve az 1990-es évektől egyre inkább előtérbe kerülnek az emberi vonatkozások. Az életmód, az életminőség, a tudatosság, az értékmegőrzés, a tradíciók mellett a mindennapi létszükségletet biztosító foglalkoztatás, az egészség megőrzése, továbbá az alapvető emberi jogok és a demokratikus intézményrendszer is elengedhetetlen feltétele a fenntartható fejlődésnek.

www.mindentudas.hu

- 1. Láng István előadása a Magyar Televízió népszerű ismeretterjesztő sorozatában, a *Mindentudas Egyetemén* hangzott el. A szöveg alapján indokolja legalább két érvel, miért kapott helyet e téma is az előadások között!**

.....
.....

2 pont	
--------	--

- 2. Milyen kommunikációs és nyelvi jellemzők különböztetik meg a tudományos-népszerűsítő előadást a mindennapi társalgási megnyilatkozásainktól? Legalább három jellemzőt nevezzen meg címszavakban!**

.....
.....
.....

3 pont	
--------	--

- 3. Az idézett mondatokon belül milyen logikai-tartalmi viszonyra utal az aláhúzott kötőszó?**

„Stockholm után tíz évvel egyre jobban érlelődött az a felismerés, hogy a környezetvédelmi problémákat önmagukban véve nem lehet megoldani, hanem együtt kell szemlélni őket a gazdasági tevékenységekkel.”

.....

1 pont	
--------	--

„A fenntartható fejlődésnek tehát három tartópillére, más szavakkal három dimenziója van: a környezeti, a gazdasági és a szociális tényező, melyek összefonódva és egymást kiegészítve jelennek meg.”

.....

1 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Értelmezze a következő szókapcsolatok szövegbeli jelentését! Egész mondatban válaszoljon!

védetté nyilvánít (1. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

megkondítja a vészharangot (4. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

vitákat gerjeszt (a betéttörténet utáni 3. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

5. Helyettesítse rokon értelmű kifejezéssel az alábbi szószerkezetek meghatározó tagját!

Szószerkezetek	Rokon értelmű kifejezés
fantáziadús (újságíró)	
színesen (ábrázol)	
nemkívánatos (következmény)	
népszerű (könyv)	

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Fejtse ki röviden e plakát felirata és az olvasott szöveg közötti összefüggést!

A Föld napja plakátversenyre érkezett diákmunka nyomán

.....

.....

.....

3 pont	
--------	--

7. Írjon vázlatot arról, hogy a környezetvédelem mint társadalmi mozgalom miként alakult ki és vált nemzetközivé! Vázlata e folyamat főbb állomásait emelje ki! Legalább hat vázlatpontot írjon!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Ki volt Rachel Carson? A bemutatás tartalmazzon legalább öt ténybeli adatot!*(1907–1964)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont

9. Mi a betéttörténet szerepe az előadás szerkezetében, menetében? Válaszában három elemet említsen!

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont

10. Az előadó szerint ma a környezetről való gondolkodás egyik központi eleme a fenntartható fejlődés. A szövegben idézett meghatározáshoz képest mivel gazdagodott napjainkra a fenntartható fejlődés fogalma? Legalább három tartalmi jellemzőt említsen a szöveg utolsó bekezdése alapján!

.....

.....

.....

.....

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. A környezetvédelem fontosságáról más vélemények is elhangzanak. Egy vitafórumon a következő állásponttal zárult az előadás:

„Természetesen más célok is megfogalmazhatóak. Mondhatjuk azt is, hogy a mi életünkbe ugyan ne szóljon bele senki, azt tesszük, és úgy, ahogy nekünk jólesik, élünk a mának, ki tudja, mi lesz holnap, a többiek meg... A gyermekeink pedig majd gondoskodjanak magukról, a mi életünk sem volt habos torta.”

Kapcsolódjon be a vitába! Egyetért vagy vitatja a fenti álláspontot? Hozzászólásában indokolja véleményét!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--